

Sygn. akt II Ca 354/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 marca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Sądu Okręgowego Dariusz Iskra (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Dorota Modrzewska-Smyk

Sędzia Sądu Rejonowego Urszula Korneluk (delegowana)

Protokolant Sekretarz sądowy Katarzyna Szumiło-Lesiak

po rozpoznaniu w dniu 27 lutego 2020 roku w Lublinie, na rozprawie

sprawy z powództwa Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko E. G. (1)

o zapłatę kwoty 16645,81 zł (szesnaście tysięcy sześćset czterdzieści pięć złotych osiemdziesiąt jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku do dnia zapłaty

na skutek apelacji powoda od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 11 grudnia 2018 roku, w sprawie II C 373/17

I. zmienia zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I w ten sposób, że zasądza od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 16645,81 zł (szesnaście tysięcy sześćset czterdzieści pięć złotych osiemdziesiąt jeden groszy) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie II w ten sposób, że zasądza od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 4494,90 zł (cztery tysiące czterysta dziewięćdziesiąt cztery złote dziewięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu;

II. zasądza od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2643,40 zł (dwa tysiące sześćset czterdzieści trzy złote czterdzieści groszy) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

Dorota Modrzewska-Smyk Dariusz Iskra Urszula Korneluk

Sygn. akt II Ca 354/19

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 27 października 2016 roku, wniesionym do Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 9 listopada 2016 roku, powód – Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W., reprezentowany przez pełnomocnika, wniósł o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i zasądzenie od pozwanej – E. G. (1) kwoty 16645,81 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku do dnia zapłaty, kosztów postępowania nakazowego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 2417 zł, a w przypadku stwierdzenia

braku podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym o rozpoznanie sprawy w postępowaniu upominawczym i wydanie nakazu zapłaty zgodnie z żądaniem pozwu.

W przypadku wniesienia przez pozwaną zarzutów od nakazu zapłaty powód wniósł o utrzymanie nakazu zapłaty w mocy oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3617 zł, zaś w przypadku wniesienia przez pozwaną sprzeciwu od nakazu zapłaty, bądź przekazania sprawy do rozpoznania w trybie zwykłym, orzeczenie wyrokiem zgodnie z żądaniem oraz zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w kwocie 3617 zł.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 14 maja 2009 roku E. G. (1) zawarła umowę nr (...) preferencyjnego kredytu mieszkaniowego z dopłatami do oprocentowania, w której jako kredytodawca występował Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W.. Ponieważ kredyt został udzielony bez wkładu własnego pozwanej, powód udzielił Bankowi, na podstawie Umowy Generalnej (...) Kwoty Kredytu Wymaganej do (...) w Kredytach Mieszkaniowych Udzielanych przez Bank (...)/ (...) z dnia 23 stycznia 2004 roku, ochrony ubezpieczeniowej na wypadek braku spłaty części kredytu hipotecznego przez pozwaną. Pozwana nie wykonywała zobowiązań z tytułu umowy kredytu, w związku z czym pismem z dnia 22 września 2015 roku Bank wypowiedział jej przedmiotową umowę i postawił kredyt w stan natychmiastowej wykonalności.

Powód wskazał, że zgodnie z umową ubezpieczenia, nieuregulowanie przez pozwaną zaległych rat kredytu w pełnej wysokości stanowiło zdarzenie ubezpieczeniowe objęte ochroną ubezpieczeniową. Bank na podstawie umowy zwrócił się do powoda o wypłatę odszkodowania z tytułu ubezpieczenia niskiego wkładu w kredycie hipotecznym udzielonym pozwanej. Po przeprowadzonym postępowaniu likwidacyjnym powód wypłacił bankowi kwotę 16645,81 zł tytułem odszkodowania. Z dniem zapłaty odszkodowania przez powoda roszczenie banku przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę (pozwanej) na podstawie art. 828 k.c. przeszło z mocy prawa na powoda do wysokości zapłaconego odszkodowania. Powód wezwał pozwaną do zapłaty pismem z dnia 5 maja 2016 roku. Pozwana do dnia wniesienia pozwu nie uregulowała wymaganej należności.

Powód wskazał, że domaga się odsetek ustawowych za opóźnienie liczonych od dnia następnego po dacie wymagalności roszczenia, wskazanej przez powoda w piśmie z dnia 5 maja 2016 roku (k. 3-5).

*

Nakazem zapłaty z dnia 23 listopada 2016 roku, wydanym przez referendarza sądowego w sprawie II Nc 1822/16, Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie nakazał, żeby E. G. (1) zapłaciła na rzecz powoda kwotę 16645,81 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 2625,25 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 49).

*

Od nakazu zapłaty z dnia 23 listopada 2016 roku pozwana wniosła sprzeciw, uzupełniony w dniu 21 marca 2017 roku, w którym zaskarżyła nakaz w całości i wniosła o oddalenie powództwa w całości (s. 54, 68-71).

*

Wyrokiem z dnia 11 grudnia 2018 roku Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie:

I. oddalił powództwo;

II. zasądził od Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz E. G. (1) kwotę 3617 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (k. 336).

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 23 stycznia 2004 roku pomiędzy Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. a Towarzystwem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. (obecnie Towarzystwo (...) Spółka

Akcyjna z siedzibą w W.) zawarta została umowa generalna ubezpieczenia zapłaty wkładu własnego w mieszkaniowych kredytach hipotecznych oraz budowlano-hipotecznych udzielanych przez Bank (...) Spółkę Akcyjną, na której podstawie Towarzystwo (...) udzieliło Bankowi ochrony ubezpieczeniowej na wypadek niespłacenia po upływie okresu wypowiedzenia należności banku z tytułu umowy kredytu. Przedmiotem ubezpieczenia były raty kapitału wkładu własnego, raty odsetkowe (bez rat odsetkowych przyszłych) oraz odsetki od zadłużenia przeterminowanego (§ 1 pkt 10, § 2 ust. 3 umowy).

Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy, ochrona udzielona na jej podstawie miała dotyczyć umów kredytu zawartych w okresie obowiązywania umowy ubezpieczenia lub w tym okresie aneksowanych, w przypadku których kredytobiorca nie wniósł w całości lub też części wkładu własnego wymaganego przez Bank na podstawie regulaminu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 14 maja 2009 roku pomiędzy E. G. (1) a Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. została zawarta umowa Nr (...) preferencyjnego kredytu mieszkaniowego z dopłatami do oprocentowania na zakup będącego w budowie lokalu mieszkalnego nr (...), stanowiącego odrębną własność, położonego w budynku wielorodzinnym (...), przy ul. (...) w L., na okres od dnia 14 maja 2009 roku do dnia 20 maja 2039 roku. E. G. (1), ubiegając się o kredyt i zawierając umowę kredytu, nie dysponowała środkami finansowymi, które mogłaby przeznaczyć na wkład własny na zakup nieruchomości.

Sąd Rejonowy ustalił, że kwota kredytu wynosiła 171700 zł, na którą składała się całkowita cena zakupu prawa do lokalu w wysokości 170000 zł i pobieranej jednorazowo prowizji w wysokości 1700 zł (§ 2 umowy). Całkowity koszt kredytu został oznaczony na 219857,10 zł, w tym odsetki 218157,10 zł i (prowizja) 1700 zł. Poza wymienionymi kosztami E. G. (1) poniosła także koszty kontroli nieruchomości, ubezpieczenia nieruchomości, ubezpieczenia na życie, wpisu praw do księgi wieczystej oraz opłat za jej założenie, wpisanie hipoteki, podatku od czynności cywilnoprawnych, taksy notarialnej, wypisów aktu notarialnego, w łącznej wysokości 29186,62 zł (§ 3 ust. 1 i 2 umowy). Obciążono ją również sumą 429,25 zł z tytułu ubezpieczenia spłaty kredytu w okresie przejściowym i kwotą 3141,60 zł z tytułu ubezpieczenia brakującego wkładu własnego. Opłata 3141,60 zł stanowiła składkę ubezpieczeniową za cały 154 miesięczny okres korzystania z ochrony ubezpieczeniowej brakującego wkładu własnego, stanowiącą 9,24% brakującego wkładu własnego, płatną w dniu podpisania umowy (§ 3 ust. 2 pkt 10) i 11) i § 21 ust. 8 umowy).

Sąd Rejonowy ustalił, że jako docelowe zabezpieczenie kredytu wskazano hipotekę zwykłą na zabezpieczenie kapitału, hipotekę kaucyjną na zabezpieczenie odsetek i innych kosztów, obie ustanowione na kredytowanej nieruchomości na rzecz banku w kwotach po 171000 zł, przelew na rzecz kredytodawcy praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych i umowy ubezpieczenia na życie kredytobiorcy. Jako zabezpieczenie na okres przejściowy – do czasu uprawomocnienia się wpisów w księdze wieczystej hipotek – wskazano ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) Spółce Akcyjnej oraz weksel własny in blanco z wystawienia kredytobiorcy z deklaracją wekslową (§ 4 ust. 1 i 2 umowy).

Ponadto w § 4 ust. 3 umowy wymieniono zabezpieczenia dodatkowe w postaci:

- ubezpieczenia wkładu własnego w (...) Spółce Akcyjnej (pkt a),
- weksla własnego in blanco z wystawienia kredytobiorcy z deklaracją wekslową,
- przelewu na bank wierzytelności przysługującej kredytobiorcy w stosunku do (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w L., wynikającej z umowy przedwstępnej sprzedaży lokalu z dnia 20 kwietnia 2009 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że E. G. (1) ubiegała się o udzielenie jej kredytu bez wniesienia wkładu własnego i kompletowała niezbędną dokumentację przez około dwa miesiące. W dokumentacji kredytowej znalazły się niepodpisane i nieopatrzone datami przez E. G. (1), wypełnione przez nią jedynie w zakresie danych osobowych, formularze wniosku o udzielenie kredytu mieszkaniowego i karty informacyjnej – załącznika do wniosku. Po przedstawieniu dokumentów żądanych przez Bank (...) została poinformowana o wyrażeniu zgody przez Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. na przyznanie jej kredytu i wezwana do podpisania umowy w IV Oddziale Banku w L.. W dniu zawarcia umowy, podobnie

jak w trakcie ubiegania się o kredyt, postanowienia umowy nie były z nią indywidualnie uzgadniane i konsultowane, w tym umieszczenie w umowie zapisu o zabezpieczeniu w postaci ubezpieczenia wkładu własnego (§ 4 pkt 3 pkt a) umowy) i (postanowienie) o obciążeniu i pobraniu kwoty 3141,60 zł stanowiącej składkę ubezpieczeniową za 154 miesięczny okres korzystania z ochrony ubezpieczeniowej brakującego wkładu własnego (§ 3 ust. 2 pkt 10 i 11 oraz § 21 ust. 8 umowy). Taki sposób zabezpieczenia kredytu z racji braku wkładu własnego kredytu, podobnie jak większość postanowień umownych, nie mógłby być odrębnie negocjowany, stanowił standardowy warunek udzielenia kredytu, przyjęty przez bank, przy czym nie został on ujęty w regulaminie mieszkaniowego kredytu budowlano-hipotecznego dla osób fizycznych z dnia 26 marca 2009 roku jako forma dodatkowego zabezpieczenia i warunek podpisania umowy. E. G. (1) nie przyjęła do wiadomości, że istnieją inne niż hipoteka, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości i na życie kredytobiorcy zabezpieczenia kredytu. Nie poinformowano jej o treści i warunkach umowy generalnej ubezpieczenia zapłaty wkładu własnego z dnia 23 stycznia 2004 roku i obowiązujących aneksów do niej, nie udostępniono jej dokumentu. Nie wskazano jej osoby Towarzystwa (...), nie mogła dokonać wyboru innego ubezpieczyciela.

Sąd Rejonowy ustalił, że pismem z dnia 22 września 2015 roku Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wypowiedział E. G. (1) umowę kredytu z uwagi na występowanie zadłużenia w łącznej wysokości 2352,19 zł (1063,86 zł kapitału, 1288,33 zł odsetek), wskazując, że okres wypowiedzenia wynosi 30 dni i z jego upływem powstanie obowiązek dokonania natychmiastowej spłaty zadłużenia, którego nie wskazano. Przesyłka zawierająca wypowiedzenie umowy została nadana w dniu 24 września 2015 roku i wobec jej nieodebrania zwrócona do nadawcy w dniu 14 października 2015 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że w oparciu o § 9 umowy z dnia 23 stycznia 2004 roku, „aneksowanej za nr 11 dnia 17 grudnia 2014 roku”, który to aneks zawierał tekst jednolity umowy, Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wezwał Towarzystwo (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. do wypłaty odszkodowania z tytułu szkody, jaka powstała w dniu 16 listopada 2015 roku z umowy kredytu zawartego z E. G. (1) w dniu 14 maja 2009 roku. Sumę odszkodowania, ustalonego na kwotę 16645,81 zł, stanowiły: kwota kapitału 16350,05 zł, kwota odsetek umownych 68,73 zł, kwota odsetek od zadłużenia przeterminowanego w wysokości 227,03 zł. Po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego, decyzją z dnia 2 marca 2016 roku Towarzystwo (...) przyznało bankowi odszkodowanie w wysokości 16645,81 zł, która to kwota została wypłacona w dniu 3 marca 2016 roku.

Sąd Rejonowy ustalił, że pismem z dnia 5 maja 2016 roku Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. poinformowało E. G. (1) o wypłacie odszkodowania na rzecz banku w oparciu o umowę generalną z dnia 23 stycznia 2004 roku i wezwało ją do zapłaty kwoty 16645,81 zł do dnia 23 maja 2016 roku. Bank, pomimo trwających negocjacji w przedmiocie spłaty kredytu i wypowiedzenia umowy kredytowej, nie zawiadomił E. G. (2) o domaganiu się i wypłacie mu odszkodowania.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 18 marca 2016 roku E. G. (1) zawarła z Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. porozumienie nr (...) w sprawie spłaty zadłużenia w wysokości łącznej 135351,88 zł, na mocy którego w dalszym ciągu spłaca zaciągnięty w dniu 14 maja 2009 roku kredyt. Okres spłaty oznaczony został do dnia 25 marca 2026 roku, a wysokość rat jest wyższa niż pierwotnie. Zgodnie z § 5 porozumienia, utrzymano i ustanowiono w mocy prawne zabezpieczenia spłaty zadłużenia wynikające z umowy będącej źródłem zobowiązania, to jest hipotekę umowną zwykłą i hipotekę kaucyjną w kwotach po 171000 zł, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych oraz z praw na życie kredytobiorcy.

Sąd Rejonowy wskazał, że chociaż stanowiska stron w toku procesu pozostały różne, to jednak okoliczności faktyczne o „ważkim” znaczeniu dla rozstrzygnięcia nie były sporne – zostały przez strony bądź wskazane zbieżnie bądź ostatecznie nie doszło do ich zanegowania (w tym fakt zawarcia umowy kredytu i generalnej ubezpieczenia, ich obowiązywanie, wypowiedzenie umowy kredytu, wypłata odszkodowania na rzecz banku przez powoda). Rozbieżność zapatrywań przeciwników procesowych sprowadzała się do odmiennej oceny zasadności powództwa.

Sąd Rejonowy przytoczył treść przepisów art. 828 § 1 k.p.c. oraz art. 385¹ § 1 i 2 k.c. i wskazał, że umowa kredytu pomiędzy pozwaną a Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. została zawarta w ramach standardowo stosowanych przez Bank formularzy oraz ogólnych warunków, na które pozwana nie miała żadnego wpływu. Nie miała możliwości negocjowania i uzgadniania postanowień umowy kredytu, w tym umieszczenia w umowie zapisu o zabezpieczeniu w postaci ubezpieczenia wkładu własnego (§ 4 pkt 3 pkt a) umowy) i o „pobraniu obciążeniem kwotą 3.141,60 zł”, stanowiącą składkę ubezpieczeniową za 154 miesięczny okres korzystania z ochrony ubezpieczeniowej brakującego wkładu własnego (§ 3 ust. 2 pkt 10 i 11 i § 21 ust. 8 umowy). Pozwana mogła albo przystąpić do umowy w zaproponowanym jej kształcie, stosowanym w praktyce Banku, bądź jej nie zawierać. Okoliczności te w sposób niewątpliwy wynikają ze zgromadzonego materiału dowodowego. Indywidualne uzgodnienie nie zostało wykazane przez powoda, który nie wykazał w tej mierze inicjatywy dowodowej.

Sąd Rejonowy uznał, że postanowienia umowy zawarte w § 4 pkt 3 pkt a (zapis o zabezpieczeniu w postaci ubezpieczenia wkładu własnego) i w § 3 ust. 2 pkt 11 i § 21 ust. 8 (zapis o obciążeniu i pobraniu kwoty 3141,60 zł, stanowiącej składkę ubezpieczeniową za 154 miesięczny okres korzystania z ochrony ubezpieczeniowej brakującego wkładu własnego) stanowią niedozwolone klauzule umowne, albowiem są niezgodne z dobrymi obyczajami oraz rażąco naruszają interesy konsumenta. Nie dotyczą one przy tym głównych świadczeń stron. Kredytodawca, poza zabezpieczeniem „dodatkowym”, zastosował bowiem szereg innych zabezpieczeń spłaty kredytu – hipotekę umowną zwykłą i hipotekę kaucyjną w kwotach po 171000 zł, przelew na rzecz banku praw z umowy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych oraz z praw na życie kredytobiorcy, weksel własny in blanco. Tylko takie zabezpieczenia, określone w umowie jako „docelowe”, zostały następnie wymienione w porozumieniu dotyczącym się spłaty kredytu z dnia 18 marca 2016 roku, co potwierdza, że zabezpieczenie „dodatkowe” było zbędne i uzasadnia słuszność przyjęcia, że § 4 pkt 3 pkt a) i § 3 ust. 2 pkt 11) i § 21 ust. 8 umowy kredytu nie były indywidualnie uzgadniane z pozwaną.

Sąd Rejonowy uznał, że wobec możliwości – w przypadku wypowiedzenia kredytu – pełnego zaspokojenia się przez kredytodawcę z wymienionych zabezpieczeń „docelowych”, zwłaszcza z racji ustanowienia hipotek, nie tylko nie było konieczne, ale wręcz zbędne ustanawianie kolejnego zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia wkładu własnego. Co więcej, bank obciążając pozwaną jednorazowo składką ubezpieczenia za okres 154 miesięcy (podczas, gdy umowa kredytu została wypowiedziana po 6 latach od jej zawarcia, z racji zalegania ze spłatą w wysokości mniejszej niż 1% poniesionych rzeczywiście kosztów kredytu), przerzucił na pozwaną koszt swojej działalności w tym zakresie. E. G. (1), ponosząc opłatę związaną z dążeniem przez Bank do ograniczenia ryzyka związanego z prowadzeniem swojej profesjonalnej działalności gospodarczej, nie uzyskała przy tym żadnego ekwiwalentu swojego świadczenia. Z analizy okoliczności sprawy nie sposób także nie wywieść, że celem ustanowienia zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia wkładu własnego było nie tylko uzyskanie zabezpieczenia spłaty kredytu, ale i dodatkowego świadczenia, a wręcz profitu przez kredytodawcę. Z porozumienia z dnia 18 marca 2016 roku nie wynika, że Bank, po otrzymaniu od ubezpieczyciela kwoty odszkodowania, uwzględnił jego równowartość w zadłużeniu pozwanej, a E. G. (2) nie została o tym powiadomiona. Pozwana w dalszym ciągu spłaca zaciągnięte zobowiązanie bankowe. Nie tylko zatem Bank uzyska spłatę kredytu, a w jej braku będzie uprawniony do wykorzystania zabezpieczeń (w tym hipotek), ale i uzyskał, bez ponoszenia przy tym składki ubezpieczeniowej, od powoda ponadto sumę 16645,81 zł.

Sąd Rejonowy uznał, że do powstania roszczenia regresowego ubezpieczyciela konieczne jest istnienie stosunku zobowiązaniowego pomiędzy ubezpieczonym a odpowiedzialnym za szkodę oraz wystąpienie zdarzenia objętego ochroną ubezpieczeniową. Warunek ten w niniejszej sprawie nie został spełniony. Po wyeliminowaniu z umowy z dnia 14 maja 2009 roku, nr (...), postanowień stanowiących klauzule abuzywne brak jest podstaw do objęcia jej ochroną ubezpieczeniową przez powoda w ramach umowy generalnej ubezpieczenia kwoty kredytu wymaganej do ubezpieczenia w kredytach mieszkaniowych udzielanych przez Bank (...) Spółkę Akcyjną.

Sąd Rejonowy wskazał, że pomimo zapisu § 3 ust. 1 umowy generalnej, powód nie przedstawił w toku procesu zestawienia okresowego, w którym wskazana byłaby umowa kredytu z dnia 14 maja 2009 roku, jako przedstawiona przez Bank (...) w celu objęcia jej ubezpieczeniem.

Sąd Rejonowy przyjął, że nie istniały podstawy, aby dokonać ubezpieczonemu Bankowi wypłaty odszkodowania przez powoda. Brak podstaw do wypłaty odszkodowania powoduje, że powód – ubezpieczyciel, który zapłacił odszkodowanie, nie jest uprawniony do dochodzenia jego zwrotu od pozwanej w oparciu o art. 828 § 1 k.c.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Rejonowy wskazał przepisy art. 108 § 1 k.p.c. oraz art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

*

Od wyroku Sądu Rejonowego Lublin-Zachód w Lublinie z dnia 11 grudnia 2018 roku apelację wniósł powód, reprezentowany przez pełnomocnika, zaskarżając wyrok w całości.

Powód zarzucił:

„1. Naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

a) art. 828 k.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji pominięcie faktu, że dochodzone w niniejszej sprawie roszczenie powódki jest tzw. roszczeniem regresowym, powstałym z mocy prawa z chwilą zapłaty odszkodowania na rzecz Banku w związku z zaistnieniem zdarzenia ubezpieczeniowego (brakiem spłaty rat kredytu przez pozwaną) i powstaniem szkody w rozumieniu Umowy (...), a które to okoliczności zostały przez powódkę dowiedzione w toku procesu;

b) art. 385¹ k.c. § 1 i 2 k.c. poprzez ich zastosowanie, skutkujące błędnym przyjęciem przez Sąd I Instancji, że zapisy § 4 pkt 3) pkt a), § 3 ust. 2 pkt 11) oraz § 21 ust. 8 Umowy Kredytu stanowią niedozwolone postanowienia umowne, a w konsekwencji przyjęcie, że w okolicznościach niniejszej sprawy brak było podstaw do wypłaty przez powoda odszkodowania na rzecz Banku (...) SA;

2. Mające istotny wpływ na wynik sprawy naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, prowadzące do błędnego ustalenia przez Sąd I instancji, że powódka nie przedstawiła w toku procesu zestawienia okresowego, potwierdzającego fakt objęcia Umowy Kredytu udzielonego pozwanej ochroną ubezpieczeniową, podczas gdy powódka przedłożyła – przy piśmie procesowym z dnia 25 maja 2017 r. – wyciąg z polisy do Umowy (...), potwierdzający fakt objęcia Umowy Kredytu ochroną ubezpieczeniową, a co za tym idzie, powódka udowodniła, że odszkodowanie zostało zasadnie wypłacone na rzecz Banku (...) SA.”.

Powód wniósł o:

„1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kwoty 16.645,81 zł (słownie: szesnaście tysięcy sześćset czterdzieści pięć złotych osiemdziesiąt jeden złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 r. do dnia zapłaty oraz kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych;

2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych;

Ewentualnie (...) o:

3. uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego” (k. 352-356).

÷

Na rozprawie apelacyjnej pełnomocnik powoda popierał apelację i wniósł o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pełnomocnik pozwanej wnosił o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (k. 376v).

*

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna w całym zakresie zaskarżenia, chociaż nie wszystkie zawarte w niej zarzuty i wnioski są trafne.

Na wstępie należy wskazać, że do rozpoznania apelacji miały zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2019 r. poz. 1469).

Przepis art. 9 ust. 4 ustawy z dnia 4 lipca 2019 roku stanowi, że do rozpoznania środków odwoławczych wniesionych i nierozpoznanych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

÷

W pierwszej kolejności należy odnieść się do ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji oraz tych zarzutów apelacji, które dotyczą ustaleń faktycznych.

Błędne jest ustalenie Sądu pierwszej instancji, że powód nie przedstawił w toku procesu zestawienia okresowego, w którym wskazana byłaby umowa kredytu z dnia 14 maja 2009 roku, jako przedstawiona przez Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. w celu objęcia jej ubezpieczeniem.

Ustalenie Sądu Rejonowego pozostaje w sprzeczności z zebrany w sprawie materiałem, w tym z dowodami z dokumentów przedstawionymi przez powoda. Sąd Rejonowy nie uznał żadnego z dowodów z dokumentów przedstawionych przez strony za niewiarygodny, a w związku z czym w odniesieniu do omawianego ustalenia Sądu Rejonowego nie mamy do czynienia z naruszeniem przepisu art. 233 § 1 k.p.c., lecz ze sprzecznością ustalenia z zebrany materiałem.

W piśmie procesowym z dnia 25 maja 2017 roku powód (ubezpieczyciel) wyjaśnił istotę zawartej przez Bank umowy ubezpieczenia oraz ustanowionego w umowie kredytu z dnia 14 maja 2009 roku zabezpieczenia spłaty tak zwanego „wkładu własnego”, na które pozwana to zabezpieczenie pozwana wyraziła zgodę podpisując umowę ubezpieczenia (k. 81-86).

Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna wskazało również w piśmie procesowym z dnia 25 maja 2017 roku, że umowa kredytu zawarta przez pozwaną i Bank była objęta ubezpieczeniem Towarzystwa. Z własnej inicjatywy ubezpieczyciel przedstawił wyciąg z polisy, jaką w maju 2009 roku wystawił ubezpieczającemu Bankowi (k. 87).

Pozwana nie kwestionowała w toku procesu powyższych okoliczności, ani też istnienia dokumentu, z którego pochodzi wyciąg przedstawiony przez powoda (k. 87).

÷

Błędne jest ogólne ustalenie Sądu pierwszej instancji, że w dniu zawarcia umowy kredytu oraz w trakcie ubiegania się przez pozwaną o kredyt postanowienia umowy nie były z pozwaną indywidualnie uzgadniane i konsultowane. Takiemu ustaleniu przeczy nie tylko treść umowy i inne okoliczności związane z ubieganiem się przez pozwaną o udzielenie jej kredytu hipotecznego, ale przede wszystkim zasady logiki.

Przedmiotem indywidualnego ustalenia były chociażby cel, na jaki kredyt jest udzielany, czy też wysokość kredytu. W 2009 roku nie było przecież tak, że każdemu kredytobiorcy Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. udzielał kredytu jedynie w kwocie 170000 zł i na zakup tego samego lokalu mieszkalnego.

Oczywiste jest, że część postanowień umowy z dnia 14 maja 2009 roku nie była indywidualnie uzgadniana z pozwaną przez Bank, jednak ogólne stwierdzenie Sądu pierwszej instancji, z którego wynika, że wszystkie postanowienia umowy nie były indywidualnie uzgadniane i konsultowane z powódką, jest w oczywisty sposób błędne. Zwrócić należy chociażby tylko uwagę, że zawarcie umowy kredytu poprzedziły dwumiesięczne przygotowania.

Błędne jest również ustalenie Sądu Rejonowego, że przy zawieraniu umowy Bank nie wskazał E. G. (1) osoby ubezpieczyciela. Przeczy temu wprost treść umowy kredytu, z której jednoznacznie wynika, że ubezpieczycielem na okres przejściowy, to jest do czasu uprawomocnienia się wpisów hipotek w księdze wieczystej, oraz ubezpieczycielem wkładu własnego jest Towarzystwo (...) Spółka Akcyjna (§ 4 pkt 2 lit. a) i pkt 3 lit. a) umowy kredytu).

Prawidłowe jest natomiast ustalenie Sądu Rejonowego, że nie były przedmiotem indywidualnych ustaleń te postanowienia umowy kredytu, które dotyczyły zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia wkładu własnego w Towarzystwie.

Okolicznością bezsporną było to, że w okresie, w którym została zawarta umowa kredytu przez pozwaną Bank (...) Spółka Akcyjna uzależniał udzielenie kredytu hipotecznego na zakup lub budowę domu lub mieszkania od posiadania wkładu własnego przez kredytobiorcę, a w razie braku takiego wkładu – od dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu w tym zakresie przez akceptację kredytobiorcy ubezpieczenia zawartego przez Bank i od zapłaty przez kredytobiorcę składki. Tego rodzaju sytuacja zaistniała również w odniesieniu do pozwanej. E. G. (1) przyznała w toku postępowania, że nie posiadała środków finansowych, które mogłyby posłużyć jako wkład własny, czyli częściowe sfinansowanie kosztów budowy i zakupu lokalu mieszkalnego, i gdyby nie zgodziła się na ubezpieczenie kredytu, który miał jej w zakresie wkładu własnego udzielić Bank, to Bank (...) Spółka Akcyjna nie udzieliłby jej w ogóle kredytu.

Przy zawarciu umowy kredytu nie były rozważane przez Bank i pozwaną inne formy dodatkowego zabezpieczenia spłaty kredytu w zakresie wkładu własnego, ani też inni ubezpieczyciele. Pozwana zaakceptowała propozycję Banku w omawianym zakresie, czego wyrazem jest podpisana umowa kredytu i zapłacona składka. Sama okoliczność, że omawiane postanowienia umowy kredytu nie były przedmiotem indywidualnych uzgodnień stron umowy, nie przesądza jeszcze, że mają one charakter niedozwolonych postanowień umownych. Wniosek taki wynika w oczywisty sposób z treści przepisu art. 385¹ § 1 k.c.

÷

Błędne jest stanowisko Sądu pierwszej instancji, że niewymienienie w umowie z dnia 18 marca 2016 roku zabezpieczenia w postaci ubezpieczenia kredytu świadczy o tym, że ustalone w pierwotnej umowie kredytu zabezpieczenie w postaci ubezpieczenia wkładu własnego było zbędne (strona 12 uzasadnienia wyroku).

Prawidłowo Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 18 marca 2016 roku E. G. (1) i Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. zawarli umowę zatytułowaną jako „Porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia Nr (...)” (k. 322-324).

W umowie tej strony wskazały między innymi, że w dniu 14 maja 2009 roku została zawarta umowa numer (...) preferencyjnego kredytu mieszkaniowego z dopłatami do oprocentowania oraz że umowa ta została wypowiedziana z dniem 26 listopada 2015 roku.

Strony wskazały ponadto, że zadłużenie E. G. (1) wynikające z umowy z dnia 14 maja 2009 roku wynosi na dzień 18 marca 2016 roku łącznie 135351,88 zł i na zadłużenie to składają się dwie pozycje:

1) kapitał w kwocie 133610,79 zł,

2) odsetki „karne” w kwocie 1741,09 zł (k. 322).

Strony wskazały następnie, że „w celu restrukturyzacji zadłużenia określonego powyżej, Strony postanowiły zawrzeć niniejsze porozumienie w sprawie spłaty zadłużenia”. E. G. (1) oświadczyła, że uznaje zadłużenie wobec Banku w kwocie określonej w części wstępnej umowy z dnia 18 marca 2016 roku i zobowiązała się do zapłaty tego zadłużenia na zasadach określonych w § 1-4 umowy. Wysokość i zasady płatności odsetek kapitałowych od kwoty 133610,79 zł określone zostały w § 2 umowy z dnia 18 marca 2016 roku.

Niezależnie od oceny charakteru prawnego umowy z dnia 18 marca 2016 roku, a mianowicie, czy była to nowa umowa kredytu, czy też odnowienie wcześniejszej umowy kredytu, czy wreszcie zmiana wcześniejszej umowy, nie ulega żadnym wątpliwości, że umowa z dnia 18 marca 2016 roku jest ważna i skuteczna. Ważności i skuteczności tej umowy nie kwestionowała żadna ze stron procesu w rozpoznawanej sprawie.

Na chwilę zawarcia przez E. G. (1) i Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. umowy z dnia 18 marca 2016 roku zadłużenie wynikające z umowy z dnia 14 maja 2009 roku wynosiło 133610,79 zł, gdy chodzi o kapitał. Kwota ta była o 36389,21 zł niższa niż kwota kredytu udzielonego na sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego (170000 zł).

$170000 \text{ zł} - 133610,79 \text{ zł} = 36389,21 \text{ zł}$

Na chwilę zawarcia przez E. G. (1) i Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. umowy z dnia 18 marca 2016 roku została zatem już spłacona kwota wyższa niż kwota wkładu własnego (34000 zł), który byłby wymagany, gdyby E. G. (1) zawarła umowę kredytu z wkładem własnym, czyli bez wymaganego w takim wypadku ubezpieczenia braku wkładu własnego.

W chwili zawarcia umowy z dnia 18 marca 2016 roku nie zachodziła zatem potrzeba ubezpieczenia wkładu własnego, gdyż kwota kredytu odpowiadająca wysokości tego wkładu była już spłacona. Z tego też względu w umowie z dnia 18 marca 2016 roku nie znalazły się postanowienia o dodatkowym zabezpieczeniu braku wkładu własnego kredytobiorcy, w szczególności zabezpieczeniu w postaci umowy ubezpieczenia.

Błędne jest ustalenie Sądu Rejonowego, że pozwana na podstawie umowy z dnia 18 marca 2016 roku spłaca kredyt mieszkaniowy zaciągnięty w dniu 14 maja 2009 roku bez uwzględnienia otrzymanej przez Bank (kredytodawcę) kwoty 16645,81 zł, a Bank nie tylko uzyska spłatę kredytu, a w razie jej braku będzie uprawniony do wykorzystania zabezpieczeń, w tym hipotek, ale uzyskał od ubezpieczyciela (powoda) bez ponoszenia składki ubezpieczeniowej dodatkowo („ponadto”) kwotę 16645,81 zł (strona 13 uzasadnienia wyroku Sądu Rejonowego).

Powyższe ustalenie jest w oczywisty sposób sprzeczne z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, w szczególności z dokumentami, które Sąd Rejonowy uznał za w pełni wiarygodne.

Z pisma Banku z dnia 22 września 2015 roku zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu E. G. (1) umowy kredytu wynika, że na chwilę złożenia tego oświadczenia saldo zadłużenia całkowitego z tytułu umowy kredytu wynosiło 155380,96 zł (k. 32). Nawet gdyby założyć, że we wskazanej kwocie mieściły się wymagalne (zaległe) odsetki kapitałowe w kwocie 1288,33 zł wskazane w piśmie, to i tak kwota kapitału pozostałego do spłaty wynosiła we wrześniu 2015 roku 154092,63 zł.

$155380,96 \text{ zł} - 1288,33 \text{ zł} = 154092,63 \text{ zł}$

Ubezpieczyciel zapłacił Bankowi kwotę 16350,05 zł tytułem rat kapitałowych kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem. Nastąpiło to w marcu 2016 roku już po skutecznym wypowiedzeniu pierwotnej umowy kredytu (k. 36-37, 38, 39).

Po wpłacie dokonanej przez ubezpieczyciela do zwrotu przez kredytobiorcę pozostała kwota kapitału wynosząca co najmniej 137742,58 zł.

$154092,63 \text{ zł} - 16350,05 \text{ zł} = 137742,58 \text{ zł}$

Umowa z dnia 18 marca 2016 roku, zawarta przez pozwaną i Bank, która określa, że do spłaty na dzień zawarcia tej umowy pozostaje kwota kapitału wynosząca 133610,79 zł, w sposób oczywisty uwzględnia wpłatę na poczet kapitału dokonaną przez ubezpieczyciela. Pozwana w rozpoznawanej sprawie nawet nie twierdziła, aby pomiędzy wypowiedzeniem pierwotnej umowy kredytowej a zawarciem w dniu 18 marca 2016 roku kolejnej umowy z Bankiem dokonała wpłaty na poczet kapitału kwoty co najmniej 20481,84 zł.

$154092,63 \text{ zł} - 133610,79 \text{ zł} = 20481,84 \text{ zł}$

Zwrócić również należy uwagę, że zawarcie w dniu 18 marca 2016 roku przez E. G. (1) umowy z Bankiem zbiegło się czasowo z otrzymaniem przez Bank kwoty świadczenia od ubezpieczyciela, co nastąpiło w dniu 3 marca 2016 roku (k. 39 – potwierdzenie wykonania przelewu).

Nie ma zatem jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. na jakimkolwiek etapie relacji z pozwaną chociażby tylko rozważał możliwość bezpodstawnego wzbogacenia się kosztem pozwanej i niezaliczenia świadczenia otrzymanego od ubezpieczyciela na poczet zadłużenia E. G. (1) z tytułu umowy kredytu.

÷

Pozostałe ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku są prawidłowe.

÷

Uzasadniony jest zarzut apelacji naruszenia przez Sąd Rejonowy przepisu art. 385¹ § 1 k.c. przez jego zastosowanie i uznanie, że wskazane w uzasadnieniu wyroku postanowienia umowy kredytu z dnia 14 maja 2009 roku są niedozwolonymi postanowieniami umownymi.

Przede wszystkim należy zwrócić uwagę na okoliczność, że z przepisów prawa powszechnie obowiązującego nie wynika (co do zasady) dla osoby fizycznej roszczenie w stosunku do banku o zawarcie umowy kredytu lub pożyczki. Bank, dokonując oceny zdolności kredytowej osoby ubiegającej się o udzielenie kredytu lub pożyczki, może taką umowę zawrzeć lub też nie. Oznacza to, że nawet osoba posiadająca zdolność kredytową nie posiada roszczenia o zawarcie umowy kredytu lub pożyczki. Tym bardziej dotyczy to osoby, która nie posiada zdolności kredytowej.

Podejmując decyzję o zawarciu umowy kredytu z osobą ubiegającą się o kredyt, w szczególności kredyt na zakup prawa do lokalu mieszkalnego lub nieruchomości na cele mieszkaniowe, bank może wymagać od osoby ubiegającej się o kredyt posiadania części własnych środków pozwalających sfinansować zakup lub inwestycję i od posiadania tych środków uzależnić zawarcie umowy kredytu. Praktyka w tym zakresie jest nie tylko powszechna i powszechnie znana, ale znajduje niejednokrotnie odzwierciedlenie w różnego rodzaju aktach normatywnych prawa powszechnie obowiązującego¹.

W każdym razie wymaganie przez bank posiadania przez przyszłego kredytobiorcę tak zwanego wkładu własnego nie jest niczym nadzwyczajnym. W razie braku takich środków nie jest oczywiście wykluczone zawarcie przez bank umowy kredytu, w szczególności kredytu hipotecznego, jednak bank może wymagać w tym wypadku dodatkowych zabezpieczeń spłaty kredytu i okoliczność ta również nie jest niczym nadzwyczajnym, a w szczególności nie świadczy sama przez się o tym, aby postanowienia umowy kredytu zawieranej z konsumentem przewidujące dodatkowe zabezpieczenia były już tylko z tego powodu niedozwolonymi postanowieniami umownymi.

Postanowień zawartych w umowie z dnia 14 maja 2009 roku, a przewidujących dodatkowe zabezpieczenie kredytu w zakresie odpowiadającym kwocie wymaganego wkładu własnego oraz obowiązek jednorazowego uiszczenia przez E. G. (2) kwoty odpowiadającej składce Banku za udzielenie ubezpieczenia przez Towarzystwo (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. nie można uznać za niedozwolone postanowienia umowne w znaczeniu określonym przez przepis art. 385¹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem, postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie są niedozwolonymi postanowieniami umownymi, jeżeli kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Chodzi zatem nie tylko o ukształtowanie praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, ale ukształtowanie takie musi rażąco naruszać interesu konsumenta.

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy E. G. (1) poprzez zaakceptowanie dodatkowego zabezpieczenia uzyskała kredyt i to w wysokości powalającej na pełne sfinansowanie zakupu lokalu mieszkalnego. Po drugie, także E. G. (1) uzyskała pośrednio zabezpieczenie, że w razie braku zapłaty przez nią kwoty potrzebnej do pokrycia lub uzupełnienia „wkładu własnego” kwotę tę pokryje ubezpieczyciel. Zabezpieczenie to zostało zrealizowane, ponieważ, jak już wyżej wyjaśniono, po wypowiedzeniu umowy kredytowej przez Bank ubezpieczyciel uiszczył za kredytobiorcę kwotę odpowiadającą części brakującego i wymagalnego już (w związku z wypowiedzeniem umowy kredytu) wkładu własnego oraz wymagalnych odsetek kapitałowych i odsetek za opóźnienie. Zapłacona przez ubezpieczyciela kwota kapitału została zaliczona na poczet zadłużenia pozwanej z tytułu kapitału, a w konsekwencji obniżenie przez Bank kwoty kapitału podlegającej zwrotowi przez kredytobiorcę, wskazanej w umowie z dnia 18 marca 2016 roku.

Omawiane postanowienia umowne ani nie naruszały dobrych obyczajów, ani też nie naruszały interesów konsumenta, w szczególności w sposób rażący. Przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że wystarczające było ustanowienie zabezpieczenia hipotecznego spłaty kredytu, oznacza, że Sąd Rejonowy nie tylko w sposób nieuprawniony i arbitralnie wszedł w zakres ekonomicznej oceny zdolności kredytowej pozwanej i oceny ekonomicznego bezpieczeństwa banku, ale przede wszystkim założył z niekorzyścią dla pozwanej, że źródłem środków potrzebnych na spłatę kredytu w razie zaległości w jego spłacaniu powinna być przede wszystkim cena uzyskana ze sprzedaży lokalu pozwanej, gdyż pozwana nie posiadała innych środków. Takie rozwiązanie definitywnie zniweczyłoby zasadniczy cel, dla którego umowa kredytu została zawarta, a więc zakup lokalu mieszkalnego na zabezpieczenie potrzeb mieszkaniowych pozwanej.

Zwrócić należy również uwagę, że umowa kredytu z dnia 14 maja 2009 roku została zawarta przez strony przy zastosowaniu przepisów ustawy z dnia 8 września 2006 roku o finansowym wsparciu rodzin w nabywaniu własnego mieszkania (Dz. U. Nr 183, poz. 1354 ze zm.2).

Szereg postanowień umowy z dnia 14 maja 2009 roku odpowiada przepisom ustawy z dnia 8 września 2006 roku, w tym celu, aby E. G. (1) mogła skorzystać z uprawnień wynikających z tej ustawy, w szczególności w zakresie dopłat do oprocentowania (dopłat do odsetek kapitałowych).

Przepis art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 8 września 2006 roku w dniu zawarcia przez pozwaną i Bank umowy kredytu stanowił, że kwota kredytu preferencyjnego może zostać powiększona wyłącznie o:

- 1) pobierane przez instytucję ustawowo upoważnioną do udzielania kredytów jednorazowe i płatne z góry opłaty i prowizje związane z jego udzieleniem – do wysokości 2 % kwoty kredytu przed doliczeniem składek, o których mowa w pkt 2;
- 2) jednorazowe i płatne z góry składki ubezpieczenia kredytu preferencyjnego.

Już z powołanego przepisu wynika, że sam ustawodawca zakłada możliwość ustanawiania przez kredytujący bank zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci umowy ubezpieczenia, jak również możliwość jednorazowego pobrania z góry składki ubezpieczenia, przy czym nie rozróżnia się, czy chodzi o ubezpieczenie jedynie wkładu własnego, czy ubezpieczenie w szerszym zakresie.

÷

Całkowicie nieuzasadnione jest odwoływanie się przez E. G. (1) do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 sierpnia 2009 roku, wydanego w sprawie XVII AmC 624/09 (k. 188-189).

Pozwana w sposób mechaniczny odwołała się do treści rozstrzygnięcia zawartego w przytoczonym wyżej wyroku, pomijając całkowicie argumentację zawartą w uzasadnieniu tego wyroku, w szczególności w aspekcie przyczyn, które legły u podstaw wydania rozstrzygnięcia uznającego za niedozwolone postanowienie wzorca umownego opisane w punkcie I 2. tego wyroku.

Z uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 6 sierpnia 2009 roku, wydanego w sprawie XVII AmC 624/09, wynika jednoznacznie, że Sąd ten nie zakwestionował ani celowości ustanowienia przez bank zabezpieczenia spłaty kredytu w części wymaganego wkładu własnego poprzez objęcie tej spłaty ubezpieczeniem, ani też obowiązku uiszczenia przez kredytobiorcę składki ubezpieczeniowej z tego tytułu, także w postaci jednorazowej wpłaty, a jedynie ogólne zastrzeżenie z góry, że składka nie podlega zwrotowi. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazał bowiem, że mogą zaistnieć sytuacje, w których składka uiszczona przez kredytobiorcę jednorazowo nie zostanie w całości wykorzystana przez Bank, na przykład w razie wcześniejszej spłaty przez kredytobiorcę części kredytu odpowiadającej wkładowi własnemu.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodziły okoliczności faktyczne, które legły u podstaw wydania przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wyroku z dnia 6 sierpnia 2009 roku.

÷

Bezzasadny był zarzut potrącenia podniesiony przez pozwaną w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Nie istnieją bowiem wierzytelności, które, jako własne, pozwana przedstawiła do potrącenia. Zarówno kwota uiszczona przez pozwaną na poczet składki na ubezpieczenie wkładu własnego, jak i kwota uiszczona na poczet składek na ubezpieczenie okresu do czasu uprawomocnienia się w księdze wieczystej wpisów hipotek były świadczeniami należnymi, których podstawą (przyczyną prawną) uiszczenia były ważne i skuteczne postanowienia umowy kredytowej.

÷

Mając na uwadze powyższe rozważania, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok:

1) w punkcie I w ten sposób, że zasądził od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 16645,81 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku do dnia zapłaty,

2) w punkcie II w ten sposób, że zasądził od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 4494,90 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Kwota 16645,81 zł podlegała zasądzeniu z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 24 maja 2016 roku, ponieważ już w tym dniu pozwana pozostawała w opóźnieniu w zapłacie na rzecz powoda wskazanej kwoty. Podstawę prawną zasądzenia odsetek za opóźnienie stanowi przepis art. 481 § 1 k.c.

÷

Zmiana rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 2 zaskarżonego wyroku jest konsekwencją zmiany tego wyroku w punkcie 1.

W związku z tym, że powództwo zostało uwzględnione w całości, pozwana jest stroną przegrywającą sprawę w całości w pierwszej instancji. Pozwana powinna zatem zwrócić powodowi koszty poniesione przez powoda w pierwszej instancji. Koszty te obejmują:

1) opłatę od pozwu – 833 zł (k. 6),

2) opłatę skarbową od pełnomocnictwa procesowego – 17 zł (k. 8),

3) opłaty pocztowe za przesłanie przesyłek poleconych zawierających pisma procesowe przesłane do Sądu Rejonowego oraz odpisy pism procesowych przesłane pełnomocnikowi pozwanej, przy czym chodzi o pisma procesowe, których złożenie było niezbędne do celowego dochodzenia praw – 5,90 zł (k. 46), 5,90 zł (k. 121), 6,80 zł (k. 159a), 6,80 zł (k. 186), 6,80 zł (k. 192a), 6,80 zł (k. 198), 5,90 zł (k. 316a),

4) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 3600 zł, ustalone według stawki minimalnej na podstawie przepisu § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265 – tekst jednolity).

*

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i w zw. z art. 391 § 1 zd. 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zasądził od E. G. (1) na rzecz Towarzystwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. kwotę 2643,40 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

W związku z tym, że apelacja powoda została uwzględniona w całości, pozwana jest stroną przegrywającą sprawę w całości w postępowaniu odwoławczym. Pozwana powinna zatem zwrócić powodowi koszty powoda w postępowaniu odwoławczym. Koszty te obejmują:

1) opłatę od apelacji – 833 zł (k. 357, 359),

2) opłaty pocztowe za przesłanie przesyłek poleconych obejmujących pisma procesowe – 5,20 zł (k. 335) i 5,20 zł (k. 358),

3) wynagrodzenie pełnomocnika procesowego – 1800 zł, ustalone według stawki minimalnej na podstawie przepisów § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 265 – tekst jednolity).

*

Z tych wszystkich względów i na podstawie powołanych wyżej przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji wyroku.

Dorota Modrzewska-Smyk Dariusz Iskra Urszula Korneluk

1 Por. przykładowo rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 grudnia 1988 roku w sprawie ogólnych zasad udzielania kredytu bankowego na cele mieszkaniowe (Dz. U. Nr 1 z 1989 r., poz. 1 ze zm.), ciągle jeszcze obowiązujące w niewielkim zakresie przedmiotowym i podmiotowym.

2 Tytuł ustawy i zmiany obowiązujące w dniu 14 maja 2009 roku.